

TEADUSTE AKADEEMIA
EMAKEELE SELTS
Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn, Eesti
reg. nr 80075963
e-post es@eki.ee, tel 6449 331
www.emakeeleselts.ee

EMAKEELE SELTSI 87. TEGEVUSAASTA (2006)

I. Konverentsid, keelepäevad, ettekandekoosolekud

1. Konverentsid

Emakeele Selts korraldas aruandeaastal 3 konverentsi, 4 ettekandekoosolekut, 5 väliskeelepäeva ja 3 keelepäeva Eestis.

27. juunil toimus Tartus traditsiooniline J. V. Veskile pühendatud keelekonverents. XXXVIII Veski päeva teema oli “Eesti keel eesti koolis”, kavas oli neli ettekannet. Avaettekandes “Emakeel koolis: kelle mure?” kõneles Krista Kerge päevakohasel õppekava koostamise teemal. Külliki Kask võrdles ettekandes “Eesti keel eesti koolis: õpetaja vaatenurk” emakeele osakaalu mitme Euroopa Liidu riigi kohustuslikus põhikooli ja gümnaasiumi õppekavas. Maia Rõigas esitas ülevaate “Eesti keele õpetajate ettevalmistus Tartu ülikoolis”. Chris-Evelin Luik andis ettekandes “Gümnaasiumilõpetaja emakeeleoskuse kontrollimisest” ülevaate sellest, kuidas on abiturientide eesti keele oskust kontrollitud esimesest Eesti vabariigist kuni tänapäevani ja tutvustas mõne teise Euroopa riigi emakeele lõpueksamit. Eesmärgiga muuta tavapäraselt juunis toimuv üliõpilaskonverents laiapõhjalisemaks teadusürituseks, tähistas Emakeele Selts 29. septembril Euroopa keelte päeva noorurijate konverentsiga Tartu Ülikoolis. Oma keeleuurimistöödest rääkisid bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilased ning gümnaasiumiõpilased. Ettekanded olid jagatud kahte paralleelsektsiooni, kolm avaettekandjat esindasid Tallinna ja Tartu tudengeid ning Eesti abituriente. Seejärel peeti sektsioonis “Keel keeles” seitse ettekannet, esinejatest olid kolm Helsingi Ülikoolist. Sektsioonis “Keel ühiskonnas” esitati kuus ettekannet. Toetati Haridus- ja Teadusministeeriumi konverentsi “Eesti keelne keskharidus 100”. Emakeele Seltsi murdegrammatika päevaga 27. novembril tähistati Pent Nurmekunna 100. sünniaastapäeva.

2. Ettekandekoosolekud, väliskeelepäevad ja keelepäevad Eestis

Ettekandekoosolekutel peeti 17 ettekannet. Teemal “Eesti keel kodus ja välismaal” kõnelesid 20. veebruaril Jüri Valge, Lore Listra ja Ilmar Tomusk. Eesti viipekeelest rääkisid 23. oktoobril Urmas Sutrop, Liivi Hollman ja Vahur Laiapea. Rahvaluuleainelisel ettekandekoosolekul 18. detsembril pidasid ettekande Kanni Labi, Katre Õim ja Eva Labotkin. Emakeele Seltsi aastakoosolekul 27. märtsil 2006 pidas akadeemilise ettekande teemal “Eesti keele süntaks pärast EKG-d” Mati Erelt, seltsi 86. tegevusaasta (2005) aruande esitas teadussekretär Maria-Maren Sepper. Väljaspool Eestit peeti haridus- ja

teadusministeeriumi ja kohapealsete eesti seltside kaaskorraldusel keelepäevi Peterburis, Uppsalas, Göteborgis ja Riias. Peterburi VI eesti keele päeval peeti viis ettekannet. Traditsiooniliselt on ettekannete hulka kuulunud ülevaade Eesti keelepoliitikast; ajaloolisema tooniga olid Emakeele Seltsi tegevuse ning ülemöödunud sajandil Peterburis tegutsenud Eesti patriootide tutvustus. Esmakordselt laienes temaatika eesti kirjandusele. Kaks ettekannet tegelesid õigekeelsuse ja keeleõppega. Rootsis peetud kahe keelepäeva raames avati HTM-i, Tartu ülikooli ja Emakeele Seltsi koostöös Uppsalasse prof Andrus Saareste haul uuendatud mälestuskivi. Kokku peeti väliskeelepäevadel 21 ettekannet. 2006. aastal algatasid HTM ja ES koostööprojekti "100 aastat eestikeelset keskharidust", mille eesmärk on korraldada 2006/2007. õppeaastal kõigis maakondades ja neljas suuremas linnas kõigile keelehuvilistele mõeldud keelepäev. 2006. aastal toimusid maakondlikud keelepäevad Jüris, Kuressaares ja Väändras. 27. aprillil toimus Väike Maarjas Wiedemanni keeleauhinna keelepäev. Traditsiooni kohaselt esines 2006. aasta laureaat Heldur Niit ettekandega "Kas toimetajaid on vaja?" ja istutas tamme keeletammikusse.

II. Muu tegevus

22. septembril ilmus Õpetajate Lehes koolinoorte üleskutse toetada eesti keelt ühe sümbolse krooniga. Eesti koolinoortele adresseeritud üleskutsele "Kroon eesti keelele!" kirjutas alla 6827 õpilast 19 Eesti koolist. Koos oma õpetajatega kogusid ja andsid nad Wiedemanni fondi üle 12 747 krooni ja 70 senti, allkirjastatud nimekirjad saadeti Emakeele Seltsi. 3. novembril andis Emakeele Seltsi juhatuse esimees professor Helle Metslang Eesti Kirjandusmuuseumi direktorile Janika Kronbergile üle kampaaniaks „Kroon eesti keelele!” üles kutsunud õpilaste allkirjad.

II. Kirjastamine

Trükis on 2006. aastal ilmunud:

- Emakeele Seltsi aastaraamat 51 (2005). Peatoimetaja Mati Erelt, tegevtoimetaja Maria-Maren Sepper. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn 2006. 344 lk;
- Ferdinand Johann Wiedemann. Grammatik der Ehstnischen Sprache. Durchgesehenes Faksimile der Ausgabe von 1875. Herausgegeben von K. Pajusalu, U. Sutrop. Estnische Gesellschaft für Muttersprache. Stiftung für Estnische Sprache. Tallinn 2005. 660 lk;
- Keeleajakiri Oma Keel nr 1, 80 lk;
- Keeleajakiri Oma Keel nr 2, 88 lk.

Emakeele Seltsi aastaraamatus 51 (2005) ilmusid lisaks lingvistilistele artiklitele Ferdinand Johann Wiedemanni 200. ja Paul Ariste 100. juubeliaastale pühendatud artiklid ülevaadete rubriigis.

Emakeele Selts jätkas projektiga, mille eesmärk on Wiedemanni „Grammatik der Ehstnischen Sprache” (1875) faksiimile (ilmus 2005. aastal) ja kommenteeritud tõlke avaldamine kahe köitena. Wiedemanni grammatikat tõlgib ja kommenteerib seltsi liige Heli Laanekask ning seltsi eesmärk on see avaldada 2007. aasta lõpus.

IV. Raamatukogu

Emakeele Seltsi raamatukogu täienes 2006. aastal 93 trükisega, mis on saadud vahetuse, annetuse või ostu teel. Raamatukogus on arvel 5828 inventeeritud trükist. 2006. aastal jätkati raamatukogu elektroonilise kataloogi koostamist. Raamatukogu hoiab ja juhatab Helju Kaal.

V. Keeleainestiku kogumine

2006. aastal keeleainestiku kogumise võistlust ei toimunud ega laekunud keeleainest ka Emakeele Seltsi korrespondentidelt.

VI. Toimkonnad

Aastakoosolekul valis üldkoosolek senise keeleteoimkonna vanema Tiit-Rein Viitso volituste lõppemise tõttu juhatause ettepanekul Peeter Pälli uueks keeleteoimkonna vanemaks. Keeleteoimkonda kuuluvad Tiiu Erelt, Külli Habicht, Reet Kasik, Krista Kerge, Karl Pajusalu, Katrin Kern, Einar Kraut, Urve Pirso ja Maire Raadik. Emakeele Seltsi keeleteoimkond pidas 2006. a kolm koosolekut. Arutati parandusi ÕS 2006 kohanimevalimikus ning abisõnade algustähte nimedes, viimase arutelu jätkub. Septembris 2006 võttis valitsus vastu uue määruse kirjakeele normi kehtestamise korra kohta, milles keeleteoimkonnale oli antud senisest tähtsam roll normi kujundamises. Seetõttu algatas keeleteoimkond ka oma kodukorra ja Emakeele Seltsi põhikirja täiendamise arutelu. 16. oktoobri koosolekul kiitis toimkond valitsuse määrusele tuginedes heaks Mati Erelti koostatud lause õigekeelsuse käsiraamatu, raamatu retsensendid olid Helle Metslang ja Urve Pirso. Murdetoimkond pole 2006. aastal koos käinud.

VII. Annetused

2006. aastal tegi Emakeele Seltsile annetuse Ene Sepp. ES tegi annetuse Wiedemanni fondile.

VIII. Liikmeskond

Emakeele Seltsi kuulub seisuga 31. detsember 2006 333 tegevliiget ja üksteist auliiget: Eeva Ahven, Paul Alvre, Meinhard Laks, Eduard Leppik, Mari Must, Valdek Pall, Juhan Peegel, Huno Rätsep, Ülo Tedre, Helmi Neetar ja Uno Liivaku. Tegevusaasta jooksul võeti vastu neli uut tegevliiget: Silvi Nemvalts, Tuuli Rehemaa, Helju Vals, Marit Vesiaid. Surma läbi lahkus 2006. aastal kuus liiget: Ülo Kurvits († 16.02.06), Voldemar Miller († 26.04.06), Aarne Vinkel († 11.06.06), Elina Öpik († 20.07.06), Endla Oja († 2006) ja Rudolf Karelson († 25.09.06).

IX. Juhatus

Aastakoosolekul 27. märtsil valiti järgmiseks neljaks aastaks Emakeele Seltsi juhatusse Helle Metslang – esimees, Karl Pajusalu – abiesimees, Jüri Viikberg – abiesimees; liikmed: Mati Erelt, Asta Õim, Annika Kilgi ja Pire Teras. Seltsi juhatus käis 2006. aastal koos seitse korda. Juhatuses tööst võtsid üldkoosoleku nõusolekul osa Jüri Valge (pärast

uue juhatuse valimist märtsis), Pire Teras, Annika Kilgi (enne uue juhatuse valimist kuni märtsini), ühel korral Tõnu Tender.

X. Töötajad

Teadussekretärina töötas kuni 31. augustini Maria-Maren Sepper, alates 1. oktoobrist on selles ametis Terje Potter. Raamatukogu juhatajana töötab Helju Kaal ning raamatupidajana töövõtulepingu alusel Tiia Vajak.

XI. Üldiseloostus

Emakeele Seltsi tegevusaasta on olnud ettevõtmisterohke. Nimetatagu siin kahe konverentsi korraldamist, keeleajakirja ja aastaraamatu väljaandmist, ettekandekoosolekuid. 2006. aastal peeti Emakeele Seltsi üritustel 60 ettekannet. Esiletõstmist väärib väliskeelepäevade korraldamise ning Wiedemanni keeleauhinna keelepäeva jätkumine, samuti õpilaste algatus toetada Wiedemanni fondi, mille asutamisleping ütleb “Wiedemanni Fondi eesmärk on toetada eesti keele õpet ja rahvuslikku kasvatust.” Õpilaste huvi eesti keele vastu näitab ka osalemine Emakeele Seltsi nooruurijate konverentsil. Seltsi juhatuse liikmed Helle Metslang ja Mati Ereht on jätkuvalt osalenud Eesti keelenõukogu töös. 2006. aastast esindab Emakeele Seltsi juhatust Eesti Keele Instituudi teadusnõukogus Helle Metslang, Wiedemanni keeleauhinna komisjonis Jüri Viikberg. Rahaliselt oli 2006. aasta Emakeele Seltsile soodne. Teaduste Akadeemia tegevustoetusele lisandus haridus- ja teadusministeeriumi toetus ESA ja OK väljaandmiseks ning väliskeelepäevade korraldamiseks. Publitseerimist on toetanud ka kultuuriministeerium.